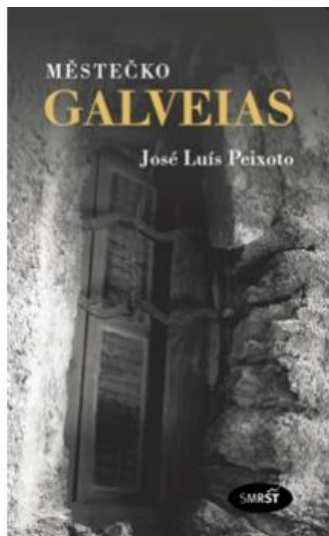

Liší se korkové duby a olivovníky od lip a jabloní?

Na pultech českých knihkupectví se ke konci května objevila kniha **Městečko Galveias**, v níž spisovatel **José Luís Peixoto** vykresluje osudy obyvatel jednoho vylidňujícího se zapadlého městečka kdesi na jihu Portugalska.

José Luís Peixoto: Městečko Galveias

Smršť
2017
Překlad: Marie Havlíková

Zdánlivý lokální charakter díla se vršením jednotlivých příběhů zobecňuje a dílo symbolicky problematizuje jeden z celosvětových problémů – mizení venkovského života na úkor městského. Kniha vychází v nakladatelství Smršť v překladu Marie Havlíkové.

José Luís Peixoto (*1974) pochází z městečka Galveias, které se nachází v oblasti Alentejo na jihu Portugalska. Peixoto vystudoval moderní filologii se zaměřením na anglickou a německou oblast na Universidade Nova v Lisabonu a několik let pracoval jako učitel. V současné době se věnuje výhradně psaní. V jeho díle zaujímá podstatné místo jak poezie a próza, tak i dramatická tvorba. V českém překladu se nyní objevuje potřetí, *Městečku Galveias* předcházeli román *Nikdo se nedívá* (*Nenhum Olhar*, 2000) a básnická sbírka *Dítě v troskách* (*A Criança em Ruínas*, 2001). Za svá díla obdržel několik literárních ocenění, mezi nimi například Cenu Josého Saramaga (v roce 2001), která se uděluje mladým portugalsky píšícím autorům do 35 let. José Luís Peixoto pobývá momentálně v Praze, kde dokončuje svůj další román.

Základní dějová linka románu *Městečko Galveias* se odehrává v 80. letech 20. století, konkrétně v roce 1984, tedy v jakémsi mezidobí konce Salazarovy diktatury (1974) a vstupu Portugalska do Evropské Unie (1986). Prostřednictvím vzpomínání se však vypravěč noří hloub do minulosti, překračuje časově vymezený horizont a na jednotlivých osudech ve zkratce, ale zároveň s hloubkou zachycuje například problematiku přistěhovalectví z Brazílie, dopad koloniální války na mezilidské vztahy nebo nesouměrný čas venkova a města. Zřejmý autobiografický rozměr díla neumocňuje pouze fakt, že je Galveias Peixotovým rodným městem, ale především autorova vnímavá a skutečná znalost každodenních příběhů a situací, v nichž se postavy ocitají. Práce s jazykem a slovy připomíná v určitých pasážích románu drobně šitou krajku, na níž se zrcadlí místní kolorit a umožňuje čtenáři takřka přisednout ke stolu se smaženou treskou.

Na samém počátku díla se poklidný spánek obyvatel Galveias jedné noci přeruší dopadem neznámého předmětu, který připomíná meteorit. Městečkem se od zmíněného okamžiku začíná šířit pach síry a každodenní chléb vykazuje podivně nakyslou pachutí. Ačkoliv lidé žijí dál obklopeni sirnatým zápachem, jejich životů se událost nenávratně dotkne. Vypravěč poutavým způsobem líčí spleť vztahy obyvatel Galveias, aniž by přebíhal ke zkratkovitému vykreslení jejich charakterů. Postavy se na jednotlivých stránkách vyjevují jak ve své vnitřní poloze, tak vnějškově prostřednictvím pohledů vycházejících z druhých postav. Čtenáři se před očima otevírá doslova jeviště, na němž se proplétají jednotlivě osudy a utvářejí tím podstatu hlavního hrdiny – městečka. Galveias získává svoji tvář skrze postupné hromadění lidských příběhů, které mu zároveň dává symbolický charakter odkazující k obecnějšímu obrazu.

V přítomnosti korkových dubů, olivovníků, kdoulí a vyprahlé rozpraskané země, se místní obyvatelé potýkají se svými denními obyčejí. Jeden se musí postarat o studnu, aby v suchém horku nevyschla, jiní si každý večer drhnou černou špínu ze svých rukou po několikahodinovém sběru korku. Kněz se s pravidelností opíjí, prostitutka má na svém náhrobku podoběnku Panny Marie, příbytku místního blázna se ostatní obyvatelé vyhýbají obloukem. U mnohých z nich se pak den završí sledováním telenovely na již barevném televizoru, kdy při závěrečných titulcích odhadují možný vývoj dalšího dílu. Starší generace obyvatel doslova srůstá s místem, se zemí, která je obklopuje, a těla starců připomínají kmeny korkových dubů. Mladí lidé se na druhou stranu od rodného prostředí odpoutávají a míří například na univerzitu do Lisabonu. Venkovský způsob života se u mladších redukuje na občasné návštěvy domoviny, z nichž si zpět do města odvázejí jen domácí pochutiny uložené v zavazadle mezi knihy a oblečení.

Zatímco všichni obyvatelé mají v románu své jméno, které je nějak ukotvuje do kontextu a zároveň je odlišuje od ostatních, záhadná věc, meteorit zůstává bez pojmenování. Tajemnost předmětu se navíc umocňuje strachem místních, například Adeliny Tamancové, která odmítá předmět pojmenovat, aby tím nepřivolala zlé čáry. Symbol pomalého zanikání vesnice, pro niž by poslední možnou záchranou mohl být jen nový život, který by překryl sirné výpary a chléb se stal znovu požitelným, se v románu neustále prolíná s všední rutinou místních obyvatel. Závěr knihy nakonec pro venkov a zachování místní paměti vyznívá optimisticky, možná až patetický konec má podle autora obrazně vyzývat ke změně politiky města vůči venkovu.

Mizení místních specifik a tradic z venkova si záměnou korkových dubů a olivovníků za lípy a jabloně můžeme představit i u nás, v českém prostředí. Román čtenáři nepřináší pouze obraz jedné portugalské vesničky, ale všeobecně obdiv tradičního života, který nemá s městských kvapně ubíhajícím lineárním časem příliš mnoho společného, což mu však z pohledu vypravěče neubírá na přitažlivosti, ba právě naopak, přenáší toto okouzlení také na čtenáře.